

9. Gränshinder

Dokumentation:

- Samarbetsministrarnas redogörelse om gränshinder (Dokument 3)
- Medlemsförslag om tillgång till personnummer under tillfällig vistelse i ett nordiskt land (A 1470/medborger)

Medlemsförslag om tillgång till personnummer under tillfällig vistelse i ett nordiskt land (A 1470/medborger)

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landes regeringer,

at sikre en koordinering af nationale personregistreringssystemer således at nordiske medborgere kan anvende det nationale personnummer under midlertidige ophold i andre nordiske lande på lige fod med værtslandets personnumre

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at undersøge muligheden for at udvikle et identificeringssystem for internethandel, hvor firmaer kan indhente oplysninger om personnumre for derved at sikre identiteten

Kent Olsson overtog ledningen av förhandlingerna.

Samarbetsministrarnas redogörelse om gränshinder, Dokument 3

(144)

Samarbetsminister **Cristina Husmark Pehrsson**, Dokument 3:

Herr president! Jag ska ge en översikt över gränshindersarbetet. En fullständig redogörelse för detta arbete vet jag att ni har tagit del av. Den finns i skriftlig form, och de som vill söka mer information utanför detta rum går in på hemsidan 'norden.org' Där finns redogörelsen. Jag tänker bara ta upp en del av detta nu.

Arbetet med att undanröja gränshinder mellan de nordiska länderna är högt prioriterat i det nordiska samarbetet. Det gäller att få bort så många hinder som möjligt för att Norden med full kraft ska fungera som en dynamisk tillväxtregion. Det handlar bland annat om att främja företagsamhet och öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Gränshindersforums roll som pådrivare i detta arbete är betydelsefullt. Varje lands medlem i Gränshindersforum har också täta kontakter med representanter i sina regeringar. När vi samarbetsministrar träffades i början av september beslutade vi att gränshinder ska vara en ständigt återkommande punkt på dagordningen på våra möten.

Det gläder mig också att Danmark som tar över ordförandeskapet i ministerrådet nästa år kommer att arbeta för att gränshinder blir en fast punkt på mötena på samtliga ministerråd och att Gränshindersforums ordförande blir inbjuden att delta i dessa möten.

Det är angeläget att skynda på arbetet så mycket som möjligt. Det är därför glädjande att konstatera att sedan Nordiska rådets session i Helsingfors förra året har ytterligare tio komplicerade gränshinder tagits bort mellan våra länder. Dessutom har våra myndigheter intensifierat samarbetet men också informationsinsatserna för att främja det nordiska perspektivet och underlätta för både verksamheter och människor.

Här är några få exempel på sådana gränshinder. Sverige har ändrat sin lagstiftning så att det är möjligt för utländska vaktbolag att verka i Sverige. Finland har på motsvarande sätt påbörjat ett förändringsarbete.

Nu är det möjligt för gränsområden i Sverige att ta emot fjärrvärme från de nordiska grannländerna utan att behöva betala miljöavgift som bygger på förbrukningen också i grannlandet.

Genom ett särskilt dispensförfarande finns nu möjligheter att transportera sopor och avfall för deponering över gränsen mellan Finland och Sverige. Motsvarande möjlighet finns redan mellan Norge och Sverige.

Nu behöver en sökande som behållit medlemskap i en svensk a-kassa under ett arbete i ett annat EU- eller EES-land inte längre återaktualisera sitt medlemskap i den svenska a-kassan när arbetet i utlandet upphört.

Det var några få exempel på trots allt ganska viktiga punkter som betyder mycket. Låt mig också ge exempel på förbättringar på samarbets- och informationsområdet som har gjorts.

Gemensamma nordiska informationsseminarier har hållits för myndighetshandläggare för att utbilda handläggare och förbättra handläggningen av nordiska ärenden bland annat på socialförsäkringens och arbetslöshetsförsäkringens områden, men också vad gäller de språkliga rättigheterna.

I januari lanserades en ny webbportal för att hjälpa små och medelstora företag i Öresundsregionen att rekrytera personal och att etablera sig när det gäller både import och export på andra sidan Sundet. Portalen kommer att utvidgas även till andra gränsregioner i Norden.

När det gäller nyckelhålmärkning har också en gemensam nordisk märkning av mat, det gröna nyckelhålmärket, tagits fram. Det kommer nu att bli en gemensam nordisk märkning. Det underlättar både för livsmedelsindustrin och för detaljhandeln, och det möjliggör också för konsumenterna att även utanför hemlandet känna igen vad en nyckelhålmärkning står för.

Vi behöver fler initiativ på andra viktiga områden. Det pågår också mycket arbete här. Låt mig ge några exempel.

Det handlar om förslag på en ny nordisk konvention för social trygghet. En nordisk arbetsgrupp arbetar fram ett förslag till en ny nordisk konvention om social trygghet. Det betyder anpassning till den EG-förordning som kommer att börja tillämpas i maj nästa år och som handlar om att de rättigheter som jag har arbetat mig till vid arbete i annat land också säkerställs och följer mig så att jag kommer att få del av de rättigheter jag tidigare har arbetat in också i andra länder.

När det gäller skolgång i arbetslandet kan det vara så att den som flyttar till annat nordiskt land men fortsätter att arbeta i ursprungslandet kan vilja att barnen går i skola i arbetslandet. Normalt bygger skollagstiftningen på att barn går där de är bosatta. Men Danmark och Sverige planerar nu att inleda arbetet för att se över möjligheterna att anordna skolgång också i arbetslandet.

När det gäller auktorisation av elmontörer har en nordisk arbetsgrupp tillsats för att se över reglerna för auktorisation av elmontörer. Målet är att underlätta denna process och möjliggöra en harmonisering av kraven i Norden.

När det gäller harmonisering av byggsektorn har en nordisk arbetsgrupp tillsats för att undersöka om de nordiska standardiseringskraven inom byggsektorn också kan harmoniseras. Detta var några av de nya initiativ där arbete pågår.

Inom vissa områden har arbetet med att riva upp gränshinder gått snabbare, med andra frågor har det tagit längre tid. Dessa olikheter hänger ofta samman med nationella regelverk som många gånger baseras på ländernas traditioner och prioriteringar. Detta har resulterat i

olika nationella lagstiftningar. Därför är det viktigt att också de nationella lagarna anpassas efter de nordiska ländernas. Det har vi talat om här, implementering inte minst.

Det finns mycket att prata om när det gäller information, när det gäller Hallå Norden, Nordiske tax och Socialförsäkringsportalen. Arbetet går vidare. Mycket har gjorts, mycket görs, men mycket återstår.

(145)

Ole Norrback, ordförande för Gränshindersforum, Dokument 3:

President! Högt värderade företrädare för Nordens folk, för att säga det lite högtidligt!

Ingen, som rör sig över de nordiska gränserna, vill stöta på hinder som försvårar livet eller verksamheten. I den allmänna retoriken är det problemfritt att röra sig i Norden.

Verkligheten är som känt en helt annan. För ett år sedan gav jag en rätt pessimistisk bild av möjligheterna till framgång i arbetet mot gränshindren, det arbete som har anförtratts Gränshinderforum. Bilden är nu klart ljusare. Det går bättre, men det är inte bra ännu.

Orsaken till att det går bättre beror främst på att den politiska viljan allt mera börjar omsättas i handling. Medlemmarna i Nordiska rådet har på ett berömvärt sätt ökat aktiviteten också på nationell nivå, där ju det egentliga arbetet ska utföras. Tack för det! Samarbetsministrarna har tagit ett mycket fastare grepp och kommer att ha arbetet mot gränshindren som en fast punkt på dagordningen på varje möte. Förhoppningsvis följer andra ministerråd exemplen, vilket det finns tydliga tecken på. Regeringarna har sänt allt tydligare signaler till administrationen om att arbetet mot gränshindren ska tas på större allvar. Ministerrådets sekretariat har på alla sätt stött arbetet i Gränshinderforum Ännu en gång är det ändå värt att påpeka, att gränshinder uppstår som en följd av politiska beslut, och att bara politiska beslut kan radera existerande hinder eller förhindra nya att uppstå.

Arbetet i Gränshinderforum har följt de linjer vi stakade ut från början. Med hjälp av Hallå Norden, de gränsregionala organen och enskilda medborgare får vi veta om problemen. Svaren på de framställningar vi sedan gör är fortfarande alltför ofta runda, undanflugande eller direkt avvisande, också om en klar förbättring har skett. Snabbhet kännetecknar inte den offentliga sektorn i något land, vilket försvårar hanteringen av nya och besvärliga gränshinder.

De runda och undanflugande svaren från myndigheterna har känts mycket frustrerande, speciellt när vi i Gränshinderforum kunnat notera att de baserar sig på okunnighet, dock mera sällan på ovilja. I några fall har vi då skärpt tongångarna i vår argumentering, och då har politikerna alltid reagerat enligt våra önskemål, vilket känns mycket uppmuntrande.

Gränshinderforums uppgift är enligt uppdraget från statsministrarna att målmedvetet motverka gränshinder, inte att vara menlöst och vänligt, för att inte säga veligt. Det är inte vår uppgift, så att om vi i fortsättningen trampar någon på tårna kan det faktiskt vara med avsikt!

Intresset för det preventiva arbetet har ökat tydligt bland politikerna. Samordningen av lagar och regler måste öka till att också gälla implementeringen av EU-direktiven. En mycket intressant utredning som gjorts på Gränshinderforums initiativ, visar vikten av att EU-direktiven implementeras på samma sätt för att undvika nya gränshinder. Ett sammandrag av rapporten har delats ut här liksom en statusrapport om vårt arbete som har sänts till rådsmedlemmarna tidigare och nu också delas ut här.

Det sägs att marknadskrafterna driver fram det internationella samarbetet på sina egna villkor och med datateknikens hjälp. Det är sant i hög utsträckning. Fri marknad betyder inte frihet från regler för marknaden. Nu behöver vi mera gemensamma internationella regler för att reglera marknaden, rädda miljön och kämpa för de mänskliga rättigheterna. Samtidigt behöver vi färre nationella, protektionistiska, gränshinderskapande regler. Bara politikerna kan avreglera nationellt och nyreglera internationellt enligt vad som är bäst för dem som berörs. Globalisering ett stort tema i det nordiska samarbetet just nu. Som nordiska

politiker har ni nu en unik möjlighet att igen bli stilbildande för internationellt samarbete genom att fördomsfritt söka de gränsöverskridande konkreta lösningarna som gagnar oss alla. För trovärdighetens, samarbetets och framför allt för nordbornas bästa är det då viktigt att vi snabbt lyfter undan alla de onödiga gränshindren vi har – och att vi slutar skapa nya. Lycka till!

(146)

Sinikka Bohlin (Den socialdemokratiska gruppen, s):

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ole Norrback, som har jobbat många år med de här frågorna. Ibland upplever man att det är rundgång, men det är alltid den enskilde individen som drabbas. Skulle man kunna tänka sig att i framtiden ha en modell där man utgår från individen, att någon i ett land tar hand om individen, i stället för att individen ska springa mellan två olika länder och ett antal myndigheter för att försöka reda ut sin situation?

(147)

Ole Norrback:

I Gränshinderforum har vi diskuterat just den lösningen för en person som har jobbat eller levt i flera nordiska länder och får svårigheter – blir arbetslös, sjuk eller någonting annat – att det land där personen bor skulle ta hand om problemet och betala ut det personen har rätt till i det land där han bor. Sedan skulle myndigheterna klarera detta mellan länderna. Det här skulle vara en idealisk lösning. Det är lätt att säga men ganska svårt att rent tekniskt få till stånd. Men det ska vi fortsätta att jobba med. Det är en sådan lösning som vi tror på. Där tror jag också att man är tvungen att gå de små stegens väg, men det är möjligt om man vill det.

(148)

Hans Frode Kielland Asmyhr (uten partigruppertilknnytning, FrP):

Jeg vil benytte anledningen til å skryte av det arbeidet som Gränshinderforum gjør. Det er et usedvanlig viktig arbeid som gjøres i dette forumet. Hvis vi som nordiske politikere skal ha en misjon i det nordiske samarbeidet, er det nettopp denne type saker vi må satse på.

Jeg kunne tenke meg å stille Norrback et spørsmål, og det er: Er det noen nordiske land som utpeker seg i negativ retning når det gjelder å fjerne grensehindringer?

(149)

Ole Norrback:

Man kan nog säga att alla länder tävlar om den sista platsen. För att vara helt seriös vill jag säga att det varierar väldigt mycket beroende på vilken fråga det gäller. På vissa områden finns det mer aktivitet i ett land, på andra områden mer aktivitet i ett annat land.

Överraskande mycket beror på vilket engagemang ledande tjänstemän har. Därför har vi alltid sagt att om man vill få ordning på dessa problem, om man vill bli av med så många gränshinder som möjligt, måste de politiska signalerna bli tydliga till administrationen, till dem som tolkar dessa regler och till dem som agerar tillsammans med företag och medborgare. På den punkten har det skett en klar förändring under det senaste året, eller kanske halvåret.

Låt mig säga ett tack till rådet för det aktiva arbete som skapar opinion. Ett tack särskilt till samarbetsministrarna som i Reykjavik fattar ett i mitt tycke mycket klokt beslut om att göra gränshinder till en stående fråga på agendan, att tas med vid varje möte. Det lyfter fram dessa problem och tvingar fram en aktivitet som ska leda till resultat. Vi är alltså på väg. Som jag sade går det bättre, men det går inte bra ännu.

(150)

Ulla Karvo (Den konservativa gruppen, samI):

Puheenjohtaja! Saamamme selvityksen mukaan EU-säädösten implementointi ajoittuu eri lailla riippuen siitä, onko EU-jäsen vai ei. ETA-maissa tullaan mukaan viiveellä, ja lainsäädäntöyhteistyöllä voidaan lieventää tätä ongelmaa. Myös rajaesteiden syntymistä voidaan estää lainsäädäntöyhteistyön avulla, mikäli vahvistetaan pohjoismaista

oikeusvertailua, ja jo lainsäädäntövalmisteluvaiheessa voidaan välttää turhien uusien rajaesteiden syntyminen. Tutkimusten mukaan Suomi on ehkä ainoa, joka harjoittaa tällä hetkellä perusteellista oikeusvertailua uuden lainsäädännön kehittämisessä, ja tähän yhteistyöhön toivoisi kyllä mukaan kaikki muutkin Pohjoismaat.

Ulla Karvos anförande i skandinavisk översättning:

Ordförande! Enligt den utredning vi fått verkställs EU:s rättsakter vid olika tidpunkter beroende av om man tillhör EU eller inte. EES-länderna kommer med lite senare, och detta problem kan avhjälpas med lagstiftningssamarbete. Uppkomsten av gränshinder kan även förhindras med hjälp av lagstiftningssamarbete ifall vi jämför lagar mer i Norden, och redan när lagstiftning bereds kan vi undvika uppkomsten av onödiga nya gränshinder. Enligt studier är Finland kanske det enda land som för tillfället håller på med en grundlig jämförelse av lagar när ny lagstiftning tas fram, och jag hoppas nog även att alla övriga nordiska länder deltog i detta samarbete.

(151)

Ole Norrback:

Olen hyvin pitkälle samaa mieltä siitä, että parempaa yhteensovittamista tarvitaan EU-direktiivien implementoinnista. Tämä selvitys, jonka teimme, osoittaa selvästi, miten paljon hyötyä siitä voidaan saada, jos EU-direktiivejä implementoidaan. Se on jotenkin ironista, että kun EU-direktiivien tarkoitus on poistaa rajaesteitä, niin sitten kun ne implementoidaan jonkin verran eri tavalla, voi jopa syntyä uusia esteitä. Näin ollen olisi äärettömän tärkeätä, että implementointi koordinoitaisiin ja se pätee myös, kun säädetään uusia lakeja ylipäätään.

Nyt kun on viisi itsenäistä valtiota ja kolme itsehallintoaluetta, emme pääse tilanteeseen, jossa ei olisi rajaesteitä, mutta turhia voidaan estää. Turhien syntyä, ennen kaikkea, voidaan estää tiivistämällä yhteistyötä.

Ole Norrbacks anförande i skandinavisk översättning:

Jag är i mångt och mycket av samma åsikt att samordningen av genomförandet av EU-direktiv bör förbättras. Denna utredning som vi utarbetat visar klart hur mycket nytta som kan fås av att EU-direktiv verkställs. Det är på något sätt ironiskt att målet för EU-direktiv är att avlägsna gränshinder men när de sedan genomförs på lite olika sätt kan det till och med uppstå nya hinder. Därmed är det ytterst viktigt att genomförandet samordnas och detta gäller även då nya lagar över huvud stiftas.

Eftersom vi har fem självständiga stater och tre självstyrande områden kan vi aldrig uppnå en situation utan gränshinder, men vi kan förhindra att onödiga uppstår. Vi kan se till att onödiga inte uppkommer framför allt genom intensivare samarbete.

(152)

Lyly Rajala (Den konservativa gruppen, saml):

Puheenjohtaja! Ainakin me pohjoisemman Suomen kansanedustajat saamme edelleen kaikista eniten kyselyjä Ruotsista paluun tekevilta eläkeläisiltä, heidän niin sanotusta kaksoisverotuksesta ja sosiaaliturvamaksuista jne. Kysyisin, kuinka paljon tällaiset kansalaiset ottavat teihin suoraan yhteyttä, koska meille niitä tulee päivittäin?

Ja puhutaan edelleenkin siitä Haaparannassa sijaitsevasta reservaatista, jossa suomalaisia paluumuuttajia ikään kuin on kirjoilla, vuokralla jossakin tai postilokero-osoitteessa tai jotakin vastaavaa, mutta todellisuudessa kuitenkin asustavat esimerkiksi vanhaa kotitilaa Posiolla tai jossakin muualla. Sehän olisi tietenkin ihan kannatettavaa, että mahdollisimman monet muuttaisivat takaisin kotimaahan asuttamaan noita muuten tyhjäksi käyneitä kairoja. Puheenjohtaja! Ainakin me pohjoisemman Suomen kansanedustajat saamme edelleen kaikista eniten kyselyjä Ruotsista paluun tekevilta eläkeläisiltä, heidän niin sanotusta kaksoisverotuksesta ja sosiaaliturvamaksuista jne. Kysyisin, kuinka paljon tällaiset kansalaiset ottavat teihin suoraan yhteyttä, koska meille niitä tulee päivittäin?

Ja puhutaan edelleenkin siitä Haaparannassa sijaitsevasta reservaatista, jossa suomalaisia paluumuuttajia ikään kuin on kirjoilla, vuokralla jossakin tai postilokero-osoitteessa tai

jotakin vastaavaa, mutta todellisuudessa kuitenkin asustavat esimerkiksi vanhaa kotitilaa Posiolla tai jossakin muualla. Sehän olisi tietenkin ihan kannatettavaa, että mahdollisimman monet muuttaisivat takaisin kotimaahan asuttamaan noita muuten tyhjäksi käyneitä kairoja.

Lyly Rajalas *anförande i skandinavisk översättning:*

Ordförande! Åtminstone vi riksdagsledamöter från nordliga Finland får fortfarande allra mest förfrågningar från pensionärer som återvänder från Sverige om deras så kallade dubbla beskattning och socialavgifter och så vidare. Därför vill jag fråga hur ofta sådana här personer tar direkt kontakt med er, vi får nämligen förfrågningar dagligen?

Och låt oss fortsätta med det reservat som finns i Haparanda där finländska återflyttare är så att säga folkbokförda, på hyra någonstans eller med en boxadress eller något motsvarande, medan de i verkligheten bor ända till exempel på den gamla hemgården i Posio eller någon annanstans. Det vore naturligtvis helt behjärtansvärt att så många som möjligt flyttar tillbaka till hemlandet för att befolka dessa numera annars tomma obygdar.

(153)

Ole Norrback:

Suomeen palanneiden eläkeläisten yhteydenotot ovatkin varmaan lisääntyneet myös siitä syystä, että Ruotsin kruunun arvo on tullut niin paljon alas, eli tulotaso on sen johdosta myös alentunut. Mutta tämä rakenteellinen ero johtuu siitä, että eläkkeet erotetaan eri tavalla Ruotsissa ja Suomessa. Suomessa ynnätään kaikki eläkkeet yhteen ja progressio puree sitten kaikkiin riippumatta siitä, mistä nämä tulevat. Ruotsissa ei tällä tavalla tehdä ja näin ollen tulee ero, jonka koko sitten vaihtelee riippuen siitä, miten paljon eläkettä saadaan eri maista.

Minä olen aika pessimistinen siinä suhteessa, voimmeko muuttaa tätä järjestelmää, koska siitä on puhuttu niin kauan kuin minä muistan, ja minä olen sen verran vanha mies, että muistan. Minulla on aika pitkä muisti ja olen aika pessimistinen, vaikka olisin tietysti hyvin iloinen, jos voitaisiin sopia samanlaisesta järjestelmästä. Tässä ei ole kuitenkaan kysymys valtioiden kannalta isoista summista, on enemmän kysymys poliittisesta tahdosta. Mutta kun jokainen on löytänyt oman viisasten kiven, niin ei kukaan tähän saakka ole ollut valmis rukkaamaan järjestelmää.

Ole Norrbacks *anförande i skandinavisk översättning:*

Antalet kontakter från pensionärer som återvänt till Finland har säkert ökat även av den orsaken att den svenska kronans värde sjunkit så mycket, det vill säga inkomstnivån har därför även sjunkit. Men denna strukturella skillnad beror på att pensioner behandlas på olika sätt i Sverige och Finland. I Finland adderas alla pensioner och progressionen gäller sedan allt oberoende av varifrån dessa kommer. I Sverige gör man inte så och därför uppstår en skillnad vars storlek sedan beror på hur mycket pension man får från olika länder.

Jag förhåller mig ganska pessimistiskt till huruvida vi kan förändra detta system eftersom man diskuterat det så länge som jag kan minnas, och jag är en så pass gammal man att jag kommer ihåg. Jag har ett ganska långt minne och är ganska pessimistisk, men jag vore naturligtvis mycket glad ifall man kunde komma överens om ett likadant system. Detta handlar ändå inte om stora summor för staterna, det handlar mer om politisk vilja. Men då alla funnit sin vises sten så har ingen varit beredd att ändra på sitt system än så länge.

(154)

Ville Niinistö (Mittengruppen, gröna) Medborgar- och konsumentutskottets talsperson, Dokument 3:

På Medborgar- och konsumentutskottets vägnar ber jag att få tacka för redogörelsen om gränshinder. I utskottet arbetar vi för att nordiska medborgare i största möjliga utsträckning ska kunna resa och bosätta sig fritt över gränserna. Därför är vi också nöjda över att varje år kunna konstatera att ytterligare några gränshinder raderats ur listan.

Medborgar- och konsumentutskottet har i år gjort ett studiebesök i Sameland i svenska Norrbotten. I samband med det vill jag lyfta fram några gränshinder som varken ministerrådet eller Gränshinderforumet tidigare har tagit itu med.

Det gäller den samiska befolkningen som bor och rör sig både i och mellan Finland, Sverige och Norge. Samernas kultur och verksamhet sträcker sig från öst till väst och kan inte ta hänsyn till nationella gränser. Denna befolkningsgrupp berörs av flera olika regler, lagar och rättigheter i de tre nämnda länderna och ovanpå dessa också Rysslands regel.

Samernas kulturella överlevnad kräver samarbete över gränser. Möjligheter till utbildning på sina egna språk och upprätthållande av kulturella traditioner, medieutbud på samiska språk och sameland, alla dessa kräver i större utsträckning gränsöverskridande lösningar.

Det finns också stora skillnader mellan de tre ländernas rennäringssystem vilket är viktigt för samerna. I Finland kan renägaren sälja kött direkt till konsumenten utan komplicerade regler gällande slaktningen. Så är det inte i Sverige och Norge.

Regler gällande renskötsel, jakt och ersättning för förlorade djur varierar också mycket. I Finland har vem som helst rätt att syssla med renskötsel, så länge det sker inom en sameby. I Norge och Sverige är renskötseln samernas ensamrätt. I Sverige omfattar rätten till rennäring också rätten att bland annat jaga och fiska inom den sameby man tillhör. Så ser det dock inte ut i Finland och Norge.

Slutligen också gränshinder inom näringslivet. Låt oss ta som exempel en norsk firma som ordnar snöskotersafari och kör grupper från Norge till Finland och lämnar gruppen där. Denna firma har inte rätt att ta en ny grupp från Finland tillbaka till Norge med skotrarna. Det finns ett behov att öka samarbetet i området för att komma åt dessa gränshinder. En stor del av dessa hinder berör också hela befolkningen utöver samerna. En nordisk samekonvention skulle också kunna hjälpa till i processen att tackla gränshinder. Därför rekommenderar och hoppas vi att ministerrådet främjar arbetet med denna konvention. I detta samband kan man lätta problemen som inte anses höra till Gränshinderforumet för att garantera överlevnadsmöjligheter för vår ursprungsbefolkning i de nordiska länderna.

(155)

Johan Linander (Mittengruppen, c) Presidiets talsperson, Dokument 3:

Tack, Christina Husmark Pehrsson och Ole Norrback, för era redogörelser om gränshindersarbetet!

Det är utan tvekan så att Gränshinderforum har varit en injektion i arbetet med att få bort gränshinder mellan våra nordiska länder. Det är bra att gränshinder har undanröjts. Det är också utmärkt att gränshindersfrågorna har en stående punkt på samordningsministrarnas dagordning. Jag tror verkligen att det finns ett genuint intresse hos samarbetsministrarna att få bort så många gränshinder som möjligt.

En förbättring är alltid en förbättring, men en förbättring behöver inte betyda att det är tillräckligt bra. Jag anser inte att den nuvarande takten för att avskaffa gränshindren är tillräckligt bra. Det är fortfarande få gränshinder som har undanröjts - det senaste året är det tio stycken. Och det händer fortfarande att nya gränshinder mellan våra länder skapas genom ny nationell lagstiftning eller vid implementering av EU-direktiv.

Som jag ser det krävs det en bättre samordning mellan de nordiska länderna när EU-direktiv ska implementeras eller när ett av våra nordiska länder ska anta ny lagstiftning som kan beröra andra nordiska länder. Då måste det finnas tydliga, uppbyggda kontaktvägar mellan länderna.

En bättre koordinering skulle minska problemen och därmed förbättra för de nordiska medborgarna. De olika departementen borde därför ha kontakt med varandra när det nationella lagstiftningsarbetet pågår. Dessa tankar är inget nytt - de finns redan, åtminstone i teorin. Vi ser ju ändå alltför ofta hur nya gränshinder uppkommer. Det bör därför finnas nordiska koordinatörer på varje departement så att den nordiska samordningen inte glöms

bort. Det bör inte vara tillfälligt, utan det kommer att behövas permanent. Gränshinder finns och kommer förmodligen att finnas under överskådlig tid.

Samtidigt behövs en ännu tydligare politisk signal till alla tjänstemän som tar fram lagförslagen på departementen. Vid varje implementering av EU-direktiv och vid varje nytt lagförslag som kan beröra andra nordiska länder och deras medborgare ska det finnas en nordisk samordning. Vid varje gränshinder ska målsättningen vara att ta bort gränshindren. Och att få bort ett gränshinder är inte att informera om att det finns. Gränshinder kan undanröjas på riktigt om bara den politiska viljan finns.

(156)

Stefan Tornberg (Mittengruppen, c) Mittengruppens talsperson, Dokument 3:

Resultatet av det arbete som inletts i Gränshinderforum under Ole Norrbacks ledning är mycket positivt. En rad gränshinder har inte bara identifierats utan också eliminerats. Vi ser det också som mycket välkommet att det kommande danska ordförandeskapet meddelat att gränshindersproblematiken kommer att bli en fast punkt på ministerrådssammanträdena.

Och visst är det så, som påpekas i samarbetsministrarnas redogörelse, att vissa gränshinder som en konsekvens av skillnader i regelverk och lagstiftning är något som vi kommer att få leva med. I redogörelsen står det att dagens nationella regelverk kommit till genom medvetna nationella överväganden. Gott så! Det som saknas är samtidigt en medvetenhet om vilka konsekvenser de nationella regelverken får för de nordiska medborgarnas och företagens rörlighet över nationsgränserna. Det är inte acceptabelt att nya, onödiga gränshinder uppstår genom en frånvaro av samordning mellan de nordiska länderna när ny nationell lagstiftning införs.

Vi utgår från att samarbetsministrarna tar fasta på Gränshinderforums påpekande om en bättre koordinering av den nationella lagstiftningen. I det sammanhanget vill vi från Mittengruppen påpeka att det inte enbart handlar om en bättre nordisk koordinering av den nationella lagstiftningen utan i minst lika stor utsträckning om att oönskade gränshinder riskerar att uppstå på grund av ny lagstiftning i EU. Det har också talats mycket om detta i den här debatten och på den här sessionen.

Samtidigt måste man konstatera att det ännu inte finns någon nordisk EU-politik i egentlig mening, vilket också bekräftas av den rapport vi fick från Tema Nord, där man har gjort en översyn av hur vi arbetar med EU-direktiven. Det här är något som har resulterat i att vi har stora brister när det gäller samarbetet om EU-lagstiftningen, vilket kan komma att försvaga medborgarnas och näringslivets fria rörlighet - en rörlighet som vi i det nordiska samarbetet är särskilt angelägna om. Vi behöver eliminera gränshinder mellan de nordiska länderna, inte åstadkomma fler.

Vi menar därför att EU-lagstiftningssamarbetet mellan de nordiska länderna måste förstärkas. Det gäller processens alla faser, från beredning till implementering. Beredningsskedet är avgörande, eftersom man då har möjlighet att agera och påverka i ett tidigt skede. För den skull får man inte glömma bort implementeringen. En del gränshinder kan elimineras genom att man koordinerar implementeringen. Här är det mycket viktigt att ha ett fungerande utbyte mellan våra parlament. Det bör finnas mer av informationsutbyte och fler direkta kontakter mellan oss parlamentariker och självklart de nordiska ledamöterna i Europaparlamentet. Dessa kontakter borde vara en del av vår parlamentariska vardag.

(157)

Ann-Kristine Johansson (Den socialdemokratiska gruppen, s):

Att nå visionen om ett gränslöst Norden kräver en hel del av oss politiker i alla nordiska parlament. Menar vi allvar med visionen krävs det också handling och uppföljning av fattade beslut.

Tyvärr är det alltför många av dem som rör sig över gränserna som kan vittna om att det finns byråkratiska hinder som inte borde finnas där men som finns och försvårar för alla att ännu lättare kunna röra sig inom Norden.

Ett gränshinder som jag vill lyfta fram här är ett gammalt, som begränsar jämställdheten i Norden. Jag tror att vi alla är överens om ett Norden där varken män eller kvinnor begränsas av sitt kön. Men om ett par får barn i till exempel Sverige och modern jobbar i Sverige men fadern i Norge, då inträder detta att fadern inte kan vara hemma och få föräldraförsäkring eftersom fäderna i Norge intjänar sin rätt mot bakgrund av moderns rättigheter. Detta är ett gränshinder som egentligen inte ska finnas 2009 om vi menar något med jämställdheten mellan kvinnor och män.

Det här är ett av många gränshinder som måste lösas gemensamt mellan våra länder för att vi ska nå visionen om ett gränslöst Norden.

Vi har ju EU-tema denna session, och låt mig kort peka på problemet som dyker upp när varje land ska implementera EU-direktiv. Här har uppmärksammats flera gränshinder när varje land tolkar dem på sitt sätt.

Glädjande är dock att ta del av redovisningen av arbetet som sker i Gränshindersforum. Det är precis ett sådant konkret arbete som måste genomföras. Det är också viktigt att detta sker i samarbete med de organisationer som finns etablerade i länderna.

Jag förutsätter att Gränshindersforum får fortsätta även efter 2010, därför att det krävs långsiktighet i arbetet och inte ryckighet fram och tillbaka.

(158)

Paavo Arhinmäki (Den vänstersocialistiska gröna gruppen, vänst):

Arvoisa presidentti! Rajaesteiden poistaminen on tärkeää ja konkreettista työtä tavallisten pohjoismaalaisten, tavallisten ihmisten hyväksi. Itse asiassa Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaisen yhteistyön suuri rikkaus on se, että harvassa kansainvälisessä yhteistyöorganisaatiossa tehdään niin konkreettisesti tekoja ja asioita tavallisten ihmisten puolesta.

Minusta Pohjoismaiden neuvoston rikkaus on ollut se, että täällä puhutaan ruohonjuuritason asioista, pyritään vaikuttamaan pieniltä tuntuviin asioihin, jotka ovat kuitenkin yksittäisten ihmisten kannalta hyvin suuria - siihen, miten pystyy työskentelemään toisissa maissa, miten pystyy eläkepäiviään viettämään omassa kotimaassaan, miten eri maista tulevat puoliset pystyvät hoitamaan lapsia, saavat tarvittavia vanhempainvapaita, jne.

Haluan nostaa esille yhden rajaesteen, josta aikaisemmin ei ole juurikaan keskusteltu pohjoismaisissa yhteyksissä. Siihen viitattiin aikaisemmassa keskustelussa Pohjoismaiden neuvoston osalta, nimittäin kysymykseen nuuskasta.

Ruotsi sai EU-jäsenyyden yhteydessä pysyvän opt outin siitä, että Ruotsissa saa myydä nuuskaa. Norjassa tietysti EU:n ulkopuolisena on tähän mahdollisuus. Suomessa käydään keskustelua, koska siellä erityisesti rannikkoalueella ja ruotsinkielisissä piireissä on pitkä perinne siitä, että nuuskaa on käytetty erityisen paljon.

Ongelmana on se, että Islannissa nuuskan käyttö on täysin kiellettyä. Sen maahan tuominen on täysin kiellettyä. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa tietämättään Pohjoismaiden kansalaiset saattavat syyllistyä jopa rikoksiin. Tuomalla nuuska maahan he tietämättään salakuljettavat sitä.

Tämä on kysymys, josta toivoisin Islannissa pohdittavan, miten tämä asia voitaisiin pohjoismaisena yhteistyönä ja rajaesteenä murtaa, semminkin kuin esimerkiksi seuraava istunto on Reykjavikissa. Ja joillain Pohjoismaiden neuvoston jäsenilläkin voi olla hankalaa keskittyä istuntoon, jos ei voi käyttää istunnon aikana nuuskaa.

Paavo Arhinmäkis *anförande i skandinavisk översättning:*

Ärade president! Att avlägsna gränshinder är ett viktigt och konkret arbete som gagnar vanliga nordbor, vanliga människor. I själva verket är den stora rikedomen i Nordiska rådet

och nordiskt samarbete att i få internationella samarbetsorganisationer utförs så konkreta handlingar och saker för att hjälpa vanliga människor.

Enligt mig har rikedom i Nordiska rådet varit att här diskuteras gräsrotsnivåfrågor, försöker man påverka frågor som verkar små men som är mycket stora för enskilda människor – det hur man kan arbeta i andra länder, hur man kan tillbringa sina pensionärsdagar i sitt hemland, hur makar från skilda länder kan ta hand om sina barn, får den föräldradedighet de behöver och så vidare.

Jag vill ta upp ett gränshinder som tidigare knappt diskuterats i nordiska sammanhang. Till det hänvisades för Nordiska rådets del i en tidigare diskussion, det vill säga frågan om snus. I samband med sitt EU-medlemskap fick Sverige ett permanent undantag så att snus får säljas i Sverige. I Norge är detta naturligtvis möjligt eftersom det är utanför EU. I Finland diskuteras frågan eftersom särskilt inom kustområdet och i svenskspråkiga kretsar finns en lång tradition av att använda mycket snus.

Problemet är att i Island är det totalt förbjudet att använda snus. Det är totalt förbjudet att föra snus in i landet. Detta leder till en situation där nordiska medborgare kan begå till och med brott på grund av okunskap. Genom att föra snus in i landet blir de ovetande skyldiga till smuggling.

Detta är en fråga som jag hoppas att man funderar på i Island, hur detta gränshinder kunde avlägsnas genom nordiskt samarbete, särskilt med tanke till exempel på att nästa session hålls i Reykjavik. Och vissa medlemmar i Nordiska rådet kan dessutom ha det svårt att koncentrera sig på sessionen ifall de inte får använda snus under den.

(159)

Sigríður Ingibjörg Ingadóttir (Den socialdemokratiska gruppen, A):

Herr president! Jag vill ta upp ett blivande gränshinder i samband med överenskommelsen mellan de nordiska länderna om tillträde till högre utbildning. Den har nyligen förlängts till år 2012. Överenskommelsen fastslår att alla som bor i Norden ska ha tillträde till offentlig högre utbildning i ett annat nordiskt land. Tillträdet ska vara på likvärdiga villkor oavsett från vilket nordiskt land man kommer. Detta är viktigt för att fördjupa den nordiska gemenskapen eftersom det uppmuntrar nordbor, särskilt unga människor, att leva och lära i ett annat land. Det ökar förståelsen oss nordbor emellan.

Svenska Högskoleverket har utfärdat en föreskrift för nya antagningsregler för höstterminen 2010 där utländska och internationella betyg ska värderas i en egen urvalsgrupp, däribland isländska och norska betyg. Högskoleverkets föreskrift står i direkt konflikt med överenskommelsen om tillträde till högre utbildning och även EES-avtalet. Svenska Högskoleverket har med sin föreskrift skapat ett gränshinder för isländska och norska studenter. Därför kräver jag att svenska Högskoleverket drar tillbaka sin föreskrift. Det gör jag som en stor beundrare av Sverige och svenska värderingar.

(160)

Samarbetsminister **Jan Vapaavuori**:

Herra presidentti! Ajattelin myös omalta osaltani kiittää kollegaani Ruotsin yhteistyöministeriä sekä ennen kaikkea rajaestekomitean puheenjohtaja Ole Norrbackia erinomaisen hyvästä työstä.

Ensin haluaisin todeta, ettei tämä tilanne ehkä ihan niin synkkä ole kuin me kuvittelemme. Uskon, että verrattuna mihin tahansa alueeseen maailmassa meillä on vähemmän rajaesteitä. Olemme päässeet huomattavan paljon pitemmälle kuin EU, jonka koko sisämarkkinakehitys perustuu rajaesteitten poistamiseen. Meillä on myös toimiva keskustelu asiasta, meillä on toimivat organisaatiot ja teemme jatkuvasti työtä tämän eteen.

Toinen kysymys on se, mihin Ole Norrbackin vetosi: niin kauan, kun meillä on viisi itsenäistä valtiota, meillä on rajaesteitä. Varsinkin, kun puhutaan verotuksesta ja sosiaalipolitiikasta, aiheista, jotka ovat suvereenin valtion ytimessä, näitä rajaesteitä väistämättä on. Mutta sen

lisäksi meillä on valtava määrä täysin turhia rajaesteitä, ja niistä meidän pitäisi päästä eroon.

Itse uskon ja tulkitseen, että näin myös meidän rajaesteitä pohtinut työryhmä asian näkee, yhden ongelman olevan se, että meillä on yksinkertaisesti liian huono tietoisuus koko tästä asiasta. Ne ihmiset, jotka päivittäin valmistelevat lakeja, niitä hyväksyvät, ovat he sitten virkamiehiä, ministereitä tai kansanedustajia, eivät yksinkertaisesti tule ajatelleeksi näitä asioista. Uskon, että mitä enemmän me näistä vain puhumme, mitä enemmän painostamme virkamiehiämme, ministereitämme, kansanedustajiamme, sitä enemmän saamme edistystä aikaiseksi. Sen takia kannustaisin meitä kaikkia tekemään myös tietyn tyyppisiä näyttäviä projekteja ja prosesseja tämän eteen.

Mikä estää meitä esimerkiksi ensi vuonna valitsemasta viittä EU:n direktiiviä ja käymään niitten kohdalta joka ikisen implementoinnin läpi kussakin jäsenvaltiossa ja katsomaan, kiinnitettiinkö tähän asiaan ylipäänsä huomiota? Mikä estää, että me valitsemme sattumanvaraisesti ensi vuodelta jonkin viikon, jolloin sitten Ole Norrbackin porukat rantautuvat kuhunkin pohjoismaiseen maahan ja käyvät läpi jokaisen hallituksen esityksen, jonka kukin hallitus on sillä viikolla antanut? Mikä estää meitä valitsemasta yhden viikon ja menemästä jokaisen jäsenvaltion vaikkapa sosiaalialioita käsittelevään valiokuntaan parlamentissa ja käymään läpi kaikki ne asiat, jotka sillä viikolla käsiteltiin?

Ei tämä välttämättä näitä asioita paranna, mutta vain tätä kautta me saamme parempaa tietoisuutta tästä asiasta niitten ihmisten piiriin, jotka niitä käytännössä joko tekevät tai jättävät tekemättä.

Jan Vapaavuoris *anförande i skandinavisk översättning:*

Herr president! För min del tänkte även jag tacka min kollega, svenska samarbetsministern samt framför allt ordföranden för gränshinderskommittén Ole Norrback för ypperligt utfört arbete.

För det första vill jag säga att denna situation är kanske inte så dystert som vi föreställer oss. Jag tror att jämfört med vilket område som helst i världen har vi färre gränshinder. Vi har kommit klart längre än EU vars hela inre marknad och dess utveckling baserar sig på att avlägsna gränshinder. Vi diskuterar även aktivt frågan, vi har organisationer som fungerar och arbetar kontinuerligt med detta.

En annan fråga är det som även Ole Norrback tog upp: Så länge som vi har fem självständiga stater har vi gränshinder. Särskilt då det gäller beskattning och socialpolitik, frågor som utgör kärnan i en suverän stat, förekommer gränshinder ohjälpligen. Men dessutom har vi otaliga totalt onödiga gränshinder, och dem måste vi få avlägsnade.

Själv tror och tolkar jag detta så, och även vår arbetsgrupp som utrett gränshinder delar denna uppfattning, att ett problem är att vi helt enkelt är för omedvetna om hela denna fråga. De människor som dagligen bereder lagar, antar dem, oberoende av om de är tjänstemän, ministrar eller riksdagsledamöter, kommer helt enkelt inte på att tänka på dess frågor. Jag tror att ju mer vi diskuterar detta, ju mer vi sätter tryck på våra tjänstemän, ministrar, riksdagsledamöter, desto mer får vi till stånd. Därför uppmuntrar jag oss alla att genomföra särskilda effektfulla projekt och processer för att främja detta.

Vad hindrar oss att till exempel nästa år välja fem EU-direktiv och gå igenom deras genomförande i varje medlemsland och undersöka huruvida man fäste uppmärksamhet vid denna fråga över huvud? Vad hindrar oss att nästa år välja slumpmässigt en vecka då Ole Norrbacks gäng reser till varje nordiskt land för att gå igenom alla propositioner som regeringarna gett den veckan? Vad hindrar oss att välja en vecka och besöka till exempel det parlamentsutskott som behandlar sociala frågor i varje medlemsland och gå igenom alla de frågor som behandlas under veckan?

Detta förbättrar inte nödvändigtvis situationen men endast på detta sätt ökar vi medvetenheten om denna fråga bland de människor som i praktiken antingen gör det eller låter bli att göra det.

(161)

Ole Norrback:

Puheenjohtaja! Kiitoksia ministeri Vapaavuori hyvästä ajatuksesta. Kaikki keinot, joilla voidaan vähentää rajaesteitä, ovat tervetulleita. Periaatteessa pitäisi tietysti aina vertailla uusia lakeja ja uusia määräyksiä vastaaviin muissa maissa. Se on aika iso työ, eikä se varmaan onnistu erityisen helposti, mutta tällä tavalla voitaisiin päästä kuitenkin liikkeelle. Till Arhinmäki måste jag på förekommen anledning kommentera på svenska frågan om snus. Man ska väl säga att snus aldrig är en pipa. Snus är alltid snus om än i gyllene dosor, för att använda lite svenska uttryck. Det här är nämligen en fråga som har irriterat många åtminstone i Finland, och frågan har uppstått också för att vi har lite olika tolkningar.

Jag ska inte gå in på problematiken men det här är en bra fråga som, även om den är liten kan irritera oerhört många människor och där det skulle gå ganska lätt att komma överens. Målet är trots allt att komma överens, för målet är egentligen detsamma, nämligen att minska nikotinanvändningen. Sedan har man olika tolkningar om vilka medel man ska använda. Det tycker jag är ett bra exempel på att lösningen inte har varit så alldeles perfekt när man inte har samordnat det hela.

Alla talare har haft utmärkta tankar och idéer, och det är därför ingen idé att jag kommenterar dem ytterligare.

Jag vill bara peka på ett nytt gränshinder som har uppstått och som visar på att när läget förändras så får vi också nya situationer. Vi har ju varit stolta över den nordiska arbetsmarknaden. När vi nu plötsligt är inne i en ekonomisk kris så blir folk arbetslösa eller permitterade. Och eftersom vi har olika regler i de olika länderna får en del av dem som har jobbat i ett annat land än där de egentligen bor svårigheter med arbetslöshetsersättning, bland annat för att Sveriges regelverk synbarligen inte känner till ordet permittering. Detta berör möjligen några tusen människor.

Det är lite synd att våra offentliga sektorer är ganska långsamma. I sådana här fall, när problemen är akuta, uppstår snabbt, borde man också kunna reagera snabbt. Få människor klarar sig i veckor eller månader utan jobb. Man kanske klarar sig utan jobb men utan pengar är det svårare att klara sig. Och det är också lite underligt att man ska behöva gå till socialhjälpen för att överleva när man är permitterad. Man har alltså inte förlorat jobbet, utan man är tillfälligt uppsagd från jobbet. Vi borde hitta gemensamma modeller som gör att den nordiska arbetsmarknaden fungerar precis så smärtfritt och problemfritt som vi vill. Det här pekar återigen på att vi ständigt måste vara lyhörda och snabbare på att reagera.

Jag avslutar på samma sätt som jag gjort varje gång då jag haft möjlighet att tala för politiker. Ansvar är politikernas, och hur vi avancerar beror på den politiska viljan. Det är ni som har ansvaret: Jag var samarbetsminister i åtta år, och hade jag vetat det som jag vet nu skulle jag ha agerat som jag hoppas att ni kommer att göra, nämligen aktivare, mera proaktivt och med mera förstånd.

Lycka till! Gränshinderforumet är ert instrument. Vi ställer upp, ger idéer och stöder er på alla tänkbara sätt, men besluten är era. Vi kan inte besluta om gränshinder. Om Gränshinderforum hade kunnat göra det hade vi varit utan de flesta. Vi har ett mål med vårt jobb som är enkelt att precisera. Tack så mycket!

***Ole Norrbacks* anförande i skandinavisk översättning:**

Ordförande! Tack minister Vapaavuori för en lysande idé. Alla metoder för att avlägsna gränshinder är välkomna. I princip bör man naturligtvis alltid jämföra nya lagar och nya bestämmelser med deras motsvarigheter i övriga länder. Det handlar om ett ganska drygt arbete som inte utförs så lätt, men på detta sätt kunde vi åtminstone komma igång.

Till Arhinmäki måste jag på förekommen anledning kommentera på svenska frågan om snus. Man ska väl säga att snus aldrig är en pipa. Snus är alltid snus om än i gyllene dosor, för att använda lite svenska uttryck. Det här är nämligen en fråga som har irriterat många åtminstone i Finland, och frågan har uppstått också för att vi har lite olika tolkningar.

Jag ska inte gå in på problematiken men det här är en bra fråga som, även om den är liten kan irritera oerhört många människor och där det skulle gå ganska lätt att komma överens. Målet är trots allt att komma överens, för målet är egentligen detsamma, nämligen att minska nikotinanvändningen. Sedan har man olika tolkningar om vilka medel man ska använda. Det tycker jag är ett bra exempel på att lösningen inte har varit så alldeles perfekt när man inte har samordnat det hela.

Alla talare har haft utmärkta tankar och idéer, och det är därför ingen idé att jag kommenterar dem ytterligare.

Jag vill bara peka på ett nytt gränshinder som har uppstått och som visar på att när läget förändras så får vi också nya situationer. Vi har ju varit stolta över den nordiska arbetsmarknaden. När vi nu plötsligt är inne i en ekonomisk kris så blir folk arbetslösa eller permitterade. Och eftersom vi har olika regler i de olika länderna får en del av dem som har jobbat i ett annat land än där de egentligen bor svårigheter med arbetslöshetsersättning, bland annat för att Sveriges regelverk synbarligen inte känner till ordet permittering. Detta berör möjligen några tusen människor.

Det är lite synd att våra offentliga sektorer är ganska långsamma. I sådana här fall, när problemen är akuta, uppstår snabbt, borde man också kunna reagera snabbt. Få människor klarar sig i veckor eller månader utan jobb. Man kanske klarar sig utan jobb men utan pengar är det svårare att klara sig. Och det är också lite underligt att man ska behöva gå till socialhjälpen för att överleva när man är permitterad. Man har alltså inte förlorat jobbet, utan man är tillfälligt uppsagd från jobbet. Vi borde hitta gemensamma modeller som gör att den nordiska arbetsmarknaden fungerar precis så smärtfritt och problemfritt som vi vill. Det här pekar återigen på att vi ständigt måste vara lyhörda och snabbare på att reagera.

Jag avslutar på samma sätt som jag gjort varje gång då jag haft möjlighet att tala för politiker. Ansvaret är politikernas, och hur vi avancerar beror på den politiska viljan. Det är ni som har ansvaret: Jag var samarbetsminister i åtta år, och hade jag vetat det som jag vet nu skulle jag ha agerat som jag hoppas att ni kommer att göra, nämligen aktivare, mera proaktivt och med mera förstånd.

Lycka till! Gränshinderforumet är ert instrument. Vi ställer upp, ger idéer och stöder er på alla tänkbara sätt, men besluten är era. Vi kan inte besluta om gränshinder. Om Gränshinderforum hade kunnat göra det hade vi varit utan de flesta. Vi har ett mål med värt jobb som är enkelt att precisera. Tack så mycket!

Debatten avslutades och rådet beslöt att lägga Dokument 3 till handlingarna.

Medlemsförslag om tillgång till personnummer under tillfällig vistelse i ett nordiskt land, A 1470/medborger

(162)

Ville Niinistö (Mittengruppen, gröna) Medborgar- och konsumentutskottets talperson A 1470/medborger:

President! Jag hoppas att Ole Norrback stannar kvar för det handlar mycket om gränshinder, som är viktigt för många nordbor. Jag fortsätter på finska för omväxlingens skull.

Keskiryhmien aloite on lähtenyt siitä, että meillä on erilaisia kansallisia määräyksiä henkilötunnuksen saamisesta, mikä aiheuttaa esteitä vapaalle liikkuvuudelle ja rajattomalle Pohjolalle. Keskiryhmän aloitteessa halutaan helpottaa henkilötunnuksen saamista tilapäisen oleskelun aikana toisessa Pohjoismaassa ja halutaan myös harkita sitä, että perustettaisiin yhteispohjoismainen henkilörekisteri.

Lausuntokierroksen jälkeen kansalaiskuluttajavaliokunta on päättänyt ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallitukselle sitä, että kansallisia väestörekisterijärjestelmiä koordinoitaisiin niin, että voitaisiin käyttää kansallista henkilötunnusta rinnakkain isäntämaan henkilötunnuksen kanssa oleskeltaessa väliaikaisesti toisessa Pohjoismaassa. Ajatuksesta yhteisestä henkilörekisteristä on luovuttu sen kalleuden, tietoturvaongelmien ja muiden hankaluuksien takia.

Sen lisäksi valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se tutkii mahdollisuuksia kehittää verkkokauppaa varten tunnistusjärjestelmä, jonka avulla yritykset voivat hakea henkilötunnustietoja henkilöllisyyden varmistamiseksi eri Pohjoismaista. Tämä helpottaisi verkkokaupassa sitä, että asiakkaat voitaisiin hyväksyä yrityksen asiakkaiksi yli Pohjoismaiden rajojen, kun voidaan varmistua henkilöllisyydestä nykyistä paremmin.

Voimassa olevien pohjoismaisten sopimusten mukaan ei ole pakko tehdä ilmoitusta väestörekisteriin, jos oleskelee toisessa Pohjoismaassa alle kuusi kuukautta, mutta esimerkiksi pankkitilin avaamiseen ja asunnon hankkimiseen vaaditaan paikallinen henkilötunnus.

Henkilötunnuksen saamiseen sovelletaan erilaisia sääntöjä. Usein ongelmat eivät ole lakisääteisiä, vaan johtuvat yritysten käytännöistä. Myös näihin on puututtava, koska nämä ovat sellaisia esteitä, jotka näkyvät yksittäisen kansalaisen arjessa jopa päivittäin.

Esimerkiksi Norja ja Tanska edellyttävät henkilöltä vakituista asuinpaikkaa maassa henkilötunnuksen saamiseksi. Sitä ei kuitenkaan ole, jos henkilö asuu väliaikaisesti maassa. Suomessa taas voi saada henkilötunnuksen jos sille on olemassa selkeä peruste.

Jo se, että kaikki Pohjoismaat hyväksyisivät käytännön, jossa väliaikaisesti maassa oleskeleva saisi anomuksesta kyseisen maan henkilötunnuksen sen rinnalle, että hän on kuitenkin rekisteröitynä asujana kotimaassaan, helpottaisi huomattavasti monien ihmisten arkea.

Voi sanoa, että se helpottaisi myös minun arkeani, koska itse vietän ison osan ajastani Ruotsissa mutta asun valtaosan ajastani Suomessa, jossa olen kirjoilla. Melkein aina, kun on ruotsalaisten yritysten kanssa tekemisissä - pankissa, vuokraamassa filmiä, mitä tahansa - pyydetään henkilötunnusta eri syistä, ja aina pitää löytää yksittäisratkaisuja, miten ongelma kierretään. Usein ongelma on kierrettävissä, mutta tällaisista hankalista byrokraattisista järjestelyistä aiheutuu tavallisille ihmisille haittaa.

Meillä on yhä enemmän pohjoismaalaisia, jotka asuvat niin, että he viettävät osan aikaansa vaikka kesämökillä toisessa Pohjoismaassa, Tanskan ja Ruotsin välillä, Kööpenhaminan ja Malmön alueella, jne. Siksi henkilötunnuksen tilapäistä saamista tilapäiseen oleskeluun toisessa Pohjoismaassa pitää helpottaa, että juuri tällä yhdellä ratkaisulla voidaan poistaa monia rajaesteitä, jotka haittaavat tavallisten pohjoismaalaisten elämää.

Ville Niinistö's anförande i skandinavisk översättning:

President! Jag hoppas att Ole Norrback stannar kvar för det handlar mycket om gränshinder, som är viktigt för många nordbor. Jag fortsätter på finska för omväxlingens skull.

Utgångspunkten för Mittengruppernas initiativ är att vi har lika nationella bestämmelser om att få ett personnummer. Detta skapar hinder för den fria rörligheten och ett Norden utan gränser. Syftet med Mittengruppens initiativ är att försöka göra det lättare att få ett personnummer under en tillfällig vistelse i ett annat nordiskt land samt överväga möjligheten att grunda ett samnordiskt personregister.

Efter remissrundan har medborgar- och konsumentutskottet beslutat att lägga fram förslag om att Nordiska rådet utfärdar en rekommendation åt de nordiska regeringarna om att de nationella befolkningsregistersystemen samordnas på ett sådant sätt att man kunde använda det nationella personnumret parallellt med personnumret i värdlandet då man vistas tillfälligt

i ett annat nordiskt land. Man har givit upp tanken på ett gemensamt personregister på grund av att det blir dyrt, skapar problem med dataskydd och är kopplat till andra svårigheter.

Därför föreslår utskottet att Nordiska rådet utfärdar en rekommendation åt Nordiska ministerrådet om att ministerrådet ska undersöka möjligheterna att utveckla ett identifieringssystem för näthandeln, så att företagen kan göra sökningar gällande personnummer i olika nordiska länder för att verifiera de berörda personernas identitet. Inom näthandeln skulle det på så sätt bli lättare att acceptera kunder från hela Norden som kunder i det berörda företaget, eftersom man kan slå fast identiteten lättare än för närvarande.

Enligt de gällande nordiska avtalen måste man inte lämna in en anmälan till folkbokföringsregistret om man vistas i ett annat nordiskt land under mindre än sex månader, men för att till exempel öppna ett bankkonto och skaffa bostad behövs ett lokalt personnummer.

Olika regler tillämpas på olika håll då man ansöker om ett personnummer. Oftast beror problemen inte på lagstiftningen, utan på vilken praxis som tillämpas i företagen. Även dessa problem måste åtgärdas, eftersom de utgör sådana hinder som märks dagligen i den enskilde medborgarens vardag.

Till exempel i Norge och Danmark krävs att personen ifråga är permanent bosatt i det berörda landet för att denne ska kunna få ett personnummer. Den berörda personen är emellertid inte permanent bosatt i landet, om denne bor där tillfälligt. I Finland kan man däremot få ett personnummer om det finns ett klart skäl till att ett sådant bör beviljas.

Om alla nordiska länder bara kunde acceptera en sådan praxis att personer som vistas tillfälligt i ett visst land på begäran kunde få ett personnummer i det berörda landet samtidigt som det står i registren att personen ifråga ändå är bosatt i sitt hemland, skulle detta göra vardagen betydligt lättare för många människor.

Man kunde säga att det också skulle göra vardagen lättare för mig, eftersom jag tillbringar en stor del av min tid i Sverige, men bor i huvudsak i Finland, där jag är registrerad. Nästan alltid då man har kontakt med svenska företag – till exempel i banker, då man hyr en film, eller gör vad som helst – så krävs ett personnummer av olika orsaker, och då måste man alltid hitta olika lösningar i varje enskilt fall för att kringgå problemet. Ofta kan problemet kringgås, men sådana krångliga byråkratiska arrangemang ställer till med förtret för vanliga människor.

Vi har allt fler nordbor som har arrangerat sitt boende så att de tillbringar en del av sin tid till exempel på sommarstugan i något annat nordiskt land, pendlar mellan Danmark och Sverige, Köpenhamn och Malmöområdet, och så vidare. Man borde göra det lättare för sådana personer att få ett tillfälligt personnummer så att de kan vistas tillfälligt i ett annat nordiskt land, därför att man precis på detta sätt i ett slag kan undanröja många gränshinder som gör livet mer komplicerat för vanliga nordbor.

Debatten avslutades.

Medborgar- och konsumentutskottets rekommendationer i anledning av A 1470/medborgar blev godkända och Rek. 11/2009 och Rek. 12/2009 blev sålunda antagna.

Förmiddagens överläggningar avslutades kl. 12.15 för att återupptas kl. 14.00.